ٴىرى نىساندار قارجى قوسۋدى جەبەۋ اۋىر مىندەتتى ارقالادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

2023 ـ جىلى ەكونوميكانىڭ قايتا ورلەۋىن ىلگەرىلەتەتىن قوزعالىس قۋاتى توپتالۋ ۇستىندە. ەندى عانا اشىلعان اۆتونوميالى رايوندىق 10 ـ كەزەكتى پارتكومنىڭ جەتىنشى جالپى ماجىلىسىندە قاتناس، ەنەرگيا، سۋ يگىلىگى، قالا قۇرىلىسى، جاڭاشا نەگىزدىك قۇرىلعى سياقتى سالالاردى ارقاۋ ەتىپ، ٴونىمدى قارجى قوسۋدى بەلسەنە كەڭەيتۋ ايقىن العا قويىلدى.

ارتۋدى ورنىقتىرىپ، نەگىزدى كۇشەيتكەن ٴىرى نىساندار قۇرىلىسى نىق قادام تاستادى

1 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى مەملەكەتتىك ٴتۇيىندى ينجەنەريا — باتىستىڭ گازىن شىعىسقا جەتكىزۋ 4 ـ جەلىسى تابيعي گاز قۇبىرى ينجەنەرياسى (تۇرپان ـ جۇڭۋي) قۇرىلىسىنىڭ جۇمىس باسىندا 500 نەشە قۇرىلىسشى ٴبىرىنشى شەپتەن تاپجىلماي، دانەكەرلەۋ، شىرۋدەن ساقتاعىش سۇيىقتىعىن بۇركۋ، قۇبىر شۇڭقىرىن قازۋ سياقتى كوپتەگەن جۇمىس بۋىندارىن ورنىقتى قاداممەن ىلگەرىلەتىپ، وسى جىلى تۇتاستىرۋ نىساناسىن جۇزەگە اسىرۋعا بار كۇشىن سالدى.

سول كۇنى ٴۇرىمجى قالاسىنان كوپ الىس بولماعان بوعدا شىڭىنىڭ ەتەگىندە شينجياڭنىڭ تۇڭعىش سۋ شىعارىپ، ەنەرگيا ساقتاۋ ەلەكتر ستانسياسى — مەملەكەت ەلەكتر تورى شينيۋان شينجياڭ فۋكاڭ سۋ شىعارىپ، ەنەرگيا ساقتاۋ ەلەكتر ستانسياسىنىڭ جەر استى قۇرىلىسى جۇمىس باسىندا ماشينا جابدىقتارىنىڭ كۇرىلدەگەن داۋسىمەن گەنەراتور اگرەگاتتارىنىڭ ٴتۇيىندى بولشەكتەرى جەدەل ورناتىلىپ جاتتى.

كۇندى تۇنگە جالعاپ، بار كۇشىن سالىپ جۇمىس ىستەدى. تيانشان الىبىنداعى دابىرالى قۇرىلىستاردىڭ جۇمىس باسى شينجياڭنىڭ ٴىرى نىساندارىنىڭ جەتەكتەۋ رولىن ساۋلەلەندىرىپ، قارجى قوسۋدى ٴورىس جەبەۋىنىڭ جالىندى اماليياتىن اڭداتتى.

جوعارى دەڭگەيدە ىلگەرىلەتىپ، نىسانداردى قاۋىرت يگەردى، نازاردى تۇيىنگە شوعىرلاندىرىپ ٴىرى نىسانداردى يگەردى، فاكتورلاردى قامتاماسىز ەتىپ، نىسانداردى ويداعىداي يگەردى. 2022 ـ جىلعى شينجياڭ ——

حوتان ـ چارقىلىق تەمىر جولىندا پويەزدىڭ قاتناۋى دۇنيە جۇزىندەگى قۇمدى ٴشولدى اينالىپ وتەتىن تۇڭعىش تەمىر جولدىڭ تۇتاسىپ ىسكە قوسىلعاندىعىن، وڭتۇستىك، سولتۇستىك شينجياڭدا تەمىر جول اينالما جەلىسىنىڭ قالىپتاسىپ قانا قويماي، تەمىر جول وڭتۇستىك ارناسىنىڭ باتىسقا قاراي ۇزارۋىن ايگىلەدى؛

يتىمبۇلاق ـ چارقىلىق جوعارى قارقىندى تاس جولىندا اۆتوكولىكتىڭ قاتناۋىمەن شينجياڭعا كىرىپ ـ شىعاتىن جوعارى قارقىندى تاس جولدىڭ 3 ـ ۇلكەن ارناسى قالىپتاستى؛

بيىك ۇستىرتتەگى تۇڭعىش اۋەجاي تاشقورعان حونچيراپ اۋەجايىندا ۇشاق قاتناپ، وسىمەن ىسكە قوسىلعان اۋەجاي سانى 25كە جەتىپ، بۇكىل ەلدەگى ٴارقايسى ولكەلەردە الدىڭعى ورىندا شىقتى؛

…

ساندى مالىمەتتەردە كورسەتىلۋىنشە، 2022 ـ جىلى شينجياڭنىڭ ٴتۇيىندى نىساندارىنا ناقتى زات قىزمەت مولشەرى بويىنشا جالپى 283 ميلليارد يۋان قارجى قوسىلىپ، وتكەن جىلداعى سايكەس مەزگىلدەگىدەن 39 ميلليارد 400 ميلليون يۋان ارتىپ، جىلدىق قارجى قوسۋ جوسپارىنىڭ 105%ىن ورىنداعان.

وسى مول ونىمدەر ٴبىر كۇننىڭ ۇلەسى ەمەس. اۆتونوميالى رايوندىق داۋ جانە رەفورما كوميتەتى نىسان قۇرىلىسىن باسقارۋ باسقارماسىنىڭ ورىنباسار باستىعى جاڭ يۇڭلياڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: 2022 ـ جىل ”التى ماڭىزدى ٴتىزىم“، ”ون ٴبىر مەحانيزم“، ”ٴۇش دارەجە بىرگە ارەكەتتەنىپ رەتتەۋ“، ”ٴىرى نىسانداردىڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قىزمەت بىرىككەن ٴماجىلىسى“ سياقتى مەحانيزمدەر اناعۇرلىم جۇيەگە ٴتۇستى، كەمەلدەندى، ”ماڭىزدى نىساندارعا ٴونىمدى قارجى قوسۋدى سايكەستىرۋ مەحانيزمى“، ”ٴىرى نىسانداردىڭ شوعىرلى جۇمىس باستاۋى“، ”قىس ماۋسىمىندا نەگىز قالاۋ“، ”داۋدى جەبەۋدى تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ، وعان قىزمەت وتەۋ“ سياقتى نىسان قۇرىلىستارىن ىلگەرىلەتۋ ادىستەرىنىڭ ونىمدىلىگى كورنەكتى بولدى، نىسان قۇرىلىستارىنا پايدالاناتىن جەر، پايدالاناتىن ورمان، پايدالاناتىن ەنەرگيا سياقتى فاكتورلار قامتاماسىزدىعى جەتكىلىكتى بولىپ، تۇتاس رايونداعى نىساندار ەرتە جۇمىس باستاۋدى، ەرتە قۇرىلىس جۇرگىزۋدى، ەرتە وندىرىسكە قوسۋدى، ەرتە ونىمدىلىكتى ايگىلەۋدى جۇزەگە اسىردى.

2022 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى، 6 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى، 9 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى، 11 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى اۆتونوميالى رايوندىق پارتيا، ۇكىمەتتەگى نەگىزگى باسشىلار تۇتاس رايوننىڭ ٴىرى نىساندارىن رەتتەۋ ٴماجىلىسىن 4 رەت باسقارىپ اشىپ، وزدەرى ورنالاستىرىپ، قىزمەتتەردى ورنالاستىرىپ، ٴونىمدى قارجى قوسۋدى كۇش سالا كەڭەيتىپ، مەجە بويىنشا جەتەكشىلىك ەتۋدى كۇشەيتتى، داۋ سەنىمىن سەرپىلتتى.

ەكپىندەي ىلگەرىلەۋ بارىسى جىل بويى ساباقتاستى، تيانشان الىبىنا كوز جىبەرسەك، ٴىرى نىساندار قۇرىلىسىنىڭ ٴورىس ىلگەرىلەتىلۋى شينجياڭنىڭ ەكونوميكالىق داۋىنىڭ اناعۇرلىم تەبىندى بولۋىنا مۇمكىندىك جاسادى.

قۇرىلىمدى رەتتەۋ، تيىن جاڭالاۋدى جەبەۋ جوعارى ساپالى داۋعا قۋات توپتادى

ٴونىمدى قارجى قوسۋدى بەلسەنە كەڭەيتۋدىڭ ٴتۇيىنى ”ونىمدىلىك جاراتۋدا“.

ٴىرى نىساندار قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋدە شينجياڭ بەيبەرەكەتتىك ىستەۋدەن باتىل تۇردە اۋلاق بولىپ، قايتا ”ورنىقتىلىق“ ٴۇلى جوباسىن ارقاۋ ەتتى، ”ىلگەرىلەۋدە“ ناقتى ونىمدىلىككە تالپىنۋدى ارقاۋ ەتتى.

2022 ـ جىلى 6 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى حوتان ـ چارقىلىق تەمىر جولىنىڭ تۇتاسىپ، ىسكە قوسىلۋى وڭتۇستىك شينجياڭ ٴوڭىرىنىڭ قاتناس بوگەتىن تۇبەگەيلى جويدى، لوپ، شەريا، كەريا، نيە، چەرشەن سىندى 5 اۋداندا پويەز قاتناماۋ تاريحىن اياقتاتتى، جەلى بويىنداعى بۇقارانىڭ ٴجۇرىس ـ تۇرىس جانە زاتتىق ماتەريالدار تاسىمالىنا بارىنشا قولايلىلىق تۋدىرىپ، وڭتۇستىك شينجياڭ ٴوڭىرىنىڭ ەكونوميكالىق داۋىنىڭ ”جىلدام ارناعا“ تۇسۋىنە دەم بەردى.

چەرشەن اۋدانى قورامىلىق اۋلى جاڭگالساي قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ادىل الىم جونىنەن العاندا، بۇل تىپتەن ٴۇمىت پەن ارمانعا تولى تەمىر جول بولدى، ”وتباسىم ۇسارىمساق ەگىمشىلىگىمەن شۇعىلداناتىن ٴىرى وتباسى، تەمىر جول تۇتاسقانىنان كەيىن تاسىمال ۋاقىتىن قىسقارتىپ، تاسىمال وزىندىك قۇنىن بارىنشا تومەندەتتى، ۇسارىمساقتى الىس جەرلەرگە ساتا الاتىن بولدىق“.

ەكونوميكالىق نەگىزدى ورنىقتىرۋمەن بىرگە، ٴىرى نىساندار كاسىپ سالاسىنىڭ تيىن جاڭالاپ، دارەجەسىن ٴوسىرۋدى، جوعارى ساپالى داۋدى ىلگەرىلەتەتىن اۋىر مىندەتتى ارقالادى.

2022 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى باركول قازاق اۆتونوميالى اۋدانى سانتاڭحۋ كەن رايونىندا شينجياڭنىڭ ەلەكتىرىن سىرتقا جەتكىزەتىن 3 ـ جەلى تۇراقتى ەلەكتر ارناسى — قۇمىل ـ چۇڭچيڭ ±800 كيلوۆولتتىق جوعارى كەرنەۋلى تۇراقتى ەلەكتر جەتكىزۋ ينجەنەرياسىنىڭ سايكەستى كومىر ەلەكتر نىسانى قۇرىلىس جۇمىسىن باستادى.

”جەلى ينجەنەرياسى مەن سايكەستى جاڭا ەنەرگيا نىسانداردى دا جوسپار نەگىزىندە ىركەس ـ تىركەس قۇرىلىس جۇمىسىن باستادى. بۇل ارنادان جەتكىزىلەتىن جاڭا ەنەرگيا ەلەكتر مولشەرىنىڭ ۇستايتىن سالىستىرماسى 50%تەن اسىپ، شينجياڭنىڭ تازا ەنەرگياسىن جوعارى ونىمدىلىكپەن اشۋدى جەبەۋ، بۇكىل ەل كولەمىندە تازا ەنەرگيا تۇتىنۋ مولشەرىن كەڭەيتۋ جونىنەن ماڭىزدى رەال ماڭگە يە“، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق داۋ جانە رەفورما كوميتەتى ەلەكتر قۋاتى باسقارماسىنىڭ باستىعى چىن لەي.

1 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى كۇشار قالاسىندا بۇكىل الەمدەگى قازىر سالىنىپ جاتقان ەڭ ۇلكەن جاسىل سۇتەگى نىسانى — جۇڭگو مۇناي حيميا شينجياڭ كۇشار جاسىل سۇتەگى ۇلگى كورسەتۋ نىسانى اياق الىستى تەزدەتىپ، تۇتاس تۇلعالىق قۇرىلىسى 80% ورىندادى، بۇعان 2 ميلليارد 211 ميلليون يۋان قارجى قوسىلدى، نىسان جوسپار بويىنشا بيىل 6 ـ ايدىڭ سوڭىندا سالىنىپ ٴبىتىپ، وندىرىسكە قوسىلادى.

”بۇل شينجياڭ ونەركاسىبىنىڭ نەگىزدى كۇشەيتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرۋعا جانە تيىن جاڭالاپ، دارەجەسىن وسىرۋگە كۇش ۇستەۋ جونىنەن ماڭىزدى ٴمان الادى“. جۇڭگو مۇناي حيميا شينشيڭ شينجياڭ جاسىل سۇتەگى جاڭا ەنەرگيا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ باس ديرەكتورى فان لينسۇڭ بىلاي دەدى: بۇل نىسان ەل ىشىندەگى تۇڭعىش رەتكى كولەمدەگەن فوتوۆولتتى ەلەكتر تاراتۋدان پايدالانىپ سۇتەگىن تىكە جاساۋ نىسانى بولىپ، سالىنىپ بىتكەننەن كەيىن مەجەمەن ٴار جىلى كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۋىن 485 مىڭ تونعا ازايتادى.

”مەملەكەتتىك كەلەلى ستراتەگيالىق ورنالاستىرۋلارىن ٴتۇيىندى ارقاۋ ەتكەن اۆتونوميالى رايون نازاردى ‘14 ـ بەسجىلدىق’ جوباداعى ورتاعا قويىلعان 102 كەلەلى ينجەنەرياعا شوعىرلاندىرىپ، شارپۋ كولەمى كەڭ، دەم بەرۋ، جەتەكتەۋ قۋاتى كۇشتى، ۇلگى كورسەتۋ رولى زور ٴبىر توپ ٴىرى نىسانداردى عىلمي جوسپارلاپ، جوعارى ساپالى داۋعا قۋات توپتاپ، ەنەرگيا ۇستەدى“، ـ دەدى جاڭ يۇڭلياڭ.

شينجياڭ مەملەكەت تۇراقتاندىرعان ”3 بازا، ٴبىر وتكەل“. 2022 ـ جىلى شينجياڭ جاڭاشا ەلەكتر قۋاتى جۇيەسىنىڭ جوعارى ساپالى داۋىن اتقارۋ جوباسىن جاساپ، جاريالاپ، جاڭا ەنەرگيانى اشۋ، باسقارۋ جونىندەگى 7 تارماقتى جول كورسەتكىشىن جانە 10 ٴىرى مەحانيزمنىڭ 30 تارماقتى ناقتى شاراسىن كەمەلدەندىردى، جۇمىس باستاعان جاڭا ەنەرگيا گەنەراتورلارى 58 ميلليون كيلوۆاتتان استى.

تىرەكتى كۇشەيتىپ، قوزعاۋشى كۇشتى ارتتىرىپ، ٴونىمدى سۇرانىستى ٴورىس كەڭەيتتى

اۆتونوميالى رايوندىق 10 ـ كەزەكتى پارتكومنىڭ جەتىنشى جالپى ماجىلىسىندە مىنالار باسا داريپتەلدى: بيىلعى ەكونوميكالىق قىزمەتتى ويداعىداي ىستەۋ سەنىمىن بەكەمدەپ، اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق، شارۋالار قىزمەتىن كۇش سالا ويداعىداي يگەرۋ، ”سەگىز ٴىرى كاسىپ سالاسى شوعىرىن“ قۇرۋ، تۇتىنۋدىڭ جاقسارۋىن، قايتا كوتەرىلۋىن ىلگەرىلەتۋ، قارجى قوسۋدىڭ شەشۋشى رولىن ساۋلەلەندىرۋ سياقتى ٴتۇيىندى جاقتاردان ٴورىس كۇش سالىپ، ەكونوميكا ساپاسىنىڭ ٴونىمدى جوعارىلاۋىن جانە سانىنىڭ ۇيلەسىمدى ارتۋىن جۇزەگە اسىرۋدى ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

بىلايشا ايتقاندا، جاڭا ٴبىر جىلداعى ەكونوميكالىق قىزمەتتى ويداعىداي ىستەپ، قارجى قوسۋدىڭ شەشۋشى رولىن ساۋلەلەندىرۋ سىندى وسى كۇش سالۋ ٴتۇيىنىن مىقتاپ يگەرۋ نەگىزگى جۇيەنى ورنىقتىرعاندىق، ٴتۇيىندى يگەرگەندىك، شەشۋشى ٴتۇيىندى يگەرگەندىك سانالادى.

”مەملەكەتتىك قارجى قوسۋ، قارجى قۇراۋ ساياساتىنان جەتكىلىكتى، ويداعىداي پايدالانىپ، ۇكىمەتتىك قارجى قوسۋدىڭ جەتەكتەۋ، دەم بەرۋ رولىن جانە كەڭەيتۋ اسەرىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، ٴونىمدى قارجى قوسۋدى ىلگەرىلەتەتىن ماڭىزدى نىسانداردى سايكەستىرۋ مەحانيزمىن ٴورىس ويداعىداي تياناقتاندىرىپ، ‘قارجىنىڭ، فاكتورلاردىڭ نىساندارعا ىلەسە جۇرۋىنە’ تابانداي بولىپ، نىسانداردىڭ جوسپار سانى مەن زاپاس ساپاسىن اناعۇرلىم زور تەبىنمەن، اناعۇرلىم جوعارى دەڭگەيمەن جوعارىلاتىپ، ساياسات پايداسىن كەلەلى نىساندارعا شىن مانىندە اينالدىرۋ كەرەك“، ـ دەدى جاڭ يۇڭلياڭ.

چارقىلىق اۋدانىندا چارقىلىق گوڭتيە بىرلەسىپ تاسىمالداۋ زات اينالىمى باقشاسى (تاس جول پورتى) نىسانى جەدەل قۇرىلىس جۇرگىزدى. بۇل نىسان شينجياڭنىڭ 137 ساياساتتىق اشۋ سيپاتتى فينانس قۇرالدارىنىڭ (قور) قولداۋ كورسەتكەن ٴتۇيىندى نىساندارىنىڭ ٴبىرى، جالپى 330 ميلليون يۋان قارجى قوسىلعان، مۇنىڭ ىشىندە قوردان 33 ميلليون يۋان قولداۋ كورسەتىلدى.

”قوردان قارجى شىعارىلۋى نىسانداردىڭ قارجى قۇراۋ قيىن بولۋ ماسەلەسىن ٴونىمدى شەشىپ، نىسانداردىڭ ٴدال كەزىندە سالىنىپ، ىسكە قوسىلۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋگە قارجى قامتاماسىزدىعىن ازىرلەدى“، ـ دەدى بايىنعولين وبلىسى چارقىلىق يۋانشىۋن زات اينالىمى ناقتى كاسىپ شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ العا باستىعى ۋاڭ جيۇك.

اۆتونوميالى رايوندىق داۋ جانە رەفورما كوميتەتى تۇراقتى مال ـ مۇلىككە قارجى قوسۋ باسقارماسىنىڭ باستىعى يان جياڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: مەملەكەتتىك قارجى قوسۋ ساياساتىنىڭ ”تەرەزەلىك مەزگىلىن“ مىقتى يگەرىپ، 2022 ـ جىلى اۆتونوميالى رايون مەملەكەتتىك ٴتۇرلى قارجى قولداۋىنا ەڭ جوعارى شەكتە قول جەتكىزىپ، ورتالىقتىڭ 31 ميلليارد 626 ميلليون يۋاندىق مەجە ەسەپ ىشىندەگى قارجىسىن، ساياساتتىق اشۋ سيپاتتى فينانس قۇرالدارىنىڭ 27 ميلليارد 977 ميلليون يۋان قارجىسىن تياناقتاندىرىپ، قازىنا تاراۋلارىمەن بىرگە جەرگىلىكتىك ۇكىمەتتىك ارناۋلى زايومىنان 111 ميلليارد يۋان تارتتىق، نىسان ٴوتىنىشىنىڭ ماقۇلدانۋ سالىستىرماسى، قارجى سوماسىنىڭ تومەنگە ٴتۇسىرىلۋ سالىستىرماسى، تياناقتانعان قارجىنى بەرۋ سالىستىرماسى تۇگەلدەي بۇكىل ەلدىڭ الدىڭعى قاتارىنا ٴوتتى.

”بيىل ٴبىز ورتالىقتىڭ مەجە ەسەپ ىشىندەگى قارجى قوسۋى، جەرگىلىكتى ۇكىمەتتەردىڭ ارناۋلى زايومى، ساياساتتىق اشۋ سيپاتتى فينانس قۇرالدارى، جاساۋ كاسىبىنىڭ ورتا، ۇزاق مەرزىمدىك قارىز اقشاسى، ماڭىزدى سالالاردا جابدىق ساتىپ الۋ جانە جاڭالاۋ، وزگەرتۋ بويىنشا ٴوسىمى ۇكىمەت قازىناسىنان كوتەرىلەتىن قارىز اقشا سياقتى 5 ٴىرى قارجى ساياساتىن ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ ويداعىداي پايدالانىپ، ساياسات جۇيەسىنىڭ شوعىرلانۋىنا باسا ٴمان بەرىپ، ۇكىمەت، بانكە، كاسىپورىنداردىڭ تەرەڭدەي ٴتۇيىسۋىن كۇشەيتىپ، جۇمىس باستاۋدى يگەرىپ، تولەۋدى يگەرىپ، ناقتى زات قىزمەت مولشەرىن يگەرەمىز“، ـ دەدى يان جياڭ.

ىشكى سۇرانىستى كەڭەيتىپ، حالىقتىق قارجى قوسۋدىڭ ومىرشەڭدىك كۇشىن مازداتتى. اۆتونوميالى رايوندىق داۋ جانە رەفورما كوميتەتى حالىقتىق قارجى قوسۋدى جەبەۋدىڭ قاتىستى شارالارىن زەرتتەپ جاساپ، حالىقتىق قارجى قوسۋ مەن رايون سىرتى قارجى قوسۋدىنىڭ بەلسەندىلىگىن تولىق جۇمىلدىرىپ، ”سەگىز ٴىرى كاسىپ سالاسى شوعىرىن“ دامىتۋ، نەگىزدىك قۇرىلعى، سۋ شىعارىپ، ەنەرگيا توپتاۋ، ەنەرگيا ۇنەمدەپ، كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۋىن ازايتۋ سياقتى سالالاردى ٴتۇيىندى ارقاۋ ەتىپ، نىسانداردى تانىستىرۋ مەن ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋ تەبىنىن ارتتىرادى.

”نىسانداردى كوزدەۋ، الدىڭعى مەرزىمدى ىلگەرىلەتۋ، تياناقتاندىرۋدى جەبەۋ قابىلەتى مەن دەڭگەيىن اناعۇرلىم جوعارىلاتۋ كەرەك“. اۆتونوميالى رايوندىق داۋ جانە رەفورما كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ۋاڭ كۇيران بىلاي دەدى: جەر ـ جەردىڭ داۋ جانە رەفورما تاراۋلارىنداعى نەگىزگى جاۋاپتى جولداستار ٴارى قولباسشى بولىپ، ٴارى جورىققا اتتانىپ، مەملەكەت ساياساتىن دالمە ـ ٴدال ۇشتاستىرىپ، قولداۋ باعدارىن دالمە ـ ٴدال يگەرىپ، بەلسەندى، ىرىقتى تۇردە كەڭەسىپ، ۇشتاستىرىپ، ٴوتىنىش ەتىلگەن نىسانداردىڭ تابىستى بولۋ سالىستىرماسىن جوعارىلاتىپ، مەملەكەتتىڭ اناعۇرلىم كوپ قولداۋىنا يە بولۋ كەرەك.

باستامادا العا ۇمتىلىپ، العاشقى قادامدا جىلدامدىقتى تەزدەتۋ كەرەك. جاڭا ٴبىر جىلدا كەلەلى نىساندار قۇرىلىسى شينجياڭنىڭ ەكونوميكاسىنا ۇزدىكسىز تاسقىنداعان قوزعاۋشى كۇش ۇستەيتىن بولادى.

”دۇنيە جۇزىندەگى تانىمال ٴىسلام ٴدىني قايراتكەرلەرى جانە وقىمىستىلار ۋاكىلدەر ۇيرمەسى“ شينجياڭعا ساپارلاي كەلدى

انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى **جىلڭ جو** 1 ـ ايدىڭ 8 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 1 ـ ايدىڭ 8 ـ كۇنى ”دۇنيە جۇزىندەگى تانىمال ٴىسلام ٴدىني قايراتكەرلەرى جانە وقىمىستىلار ۋاكىلدەر ۇيرمەسىندەگى“ 30دان استام ادام اۆتونوميالى رايوندىق حالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كوميتەتىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى لي شۋەجۇننىڭ، سىرتقى ىستەر مينيسترلىگى باتىس ازيا، سولتۇستىك افريكا مەكەمەسىندەگى لي ليانحى باس ەلشىنىڭ سەرىك بولۋىندا، شينجياڭعا ەكسكۋرسيالاي، ساپارلاي كەلدى.

ەكسكۋرسيالاي، ساپارلاي كەلگەن ٴىسلام ٴدىني قايراتكەرلەرى جانە وقىمىستىلار اراب بىرلىككەن امىرلىگى، ساۋد ارابياسى، ەگيپەت، سيريا، باحرەين، بوسنيا ـ گەرتسەگوۆينا، تۋنيس، سەربيا، وڭتۇستىك سۋدان، ماۆريتانيا، يندونەزيا، كۋۆەيت، يورداني، ومان سىندى 14 مەملەكەتتەن كەلگەن.

1 ـ ايدىڭ 8 ـ كۇنى ۇرىمجىگە جەتكەن سوڭ، ۋاكىلدەر ۇيرمەسىندەگىلەر شينجياڭ حالقارالىق كورمە ورتالىعىنا بارىپ ”شينجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ جانە ۇشقارىلىقتى الاستاۋ كۇرەسى نەگىزگى تاقىرىپتىق كورمەسىن“ ەكسكۋرسيالادى، ناقتى زات، جەكە مىسالدار ارقىلى ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى جۇڭگو شينجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋىنىڭ جانە ۇشقارىلىقتى الاستاۋىنىڭ قازىرگى جاعدايىن ۇعىستى، جۇڭگو شينجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋدا، ۇشقارىلىقتى الاستاۋدا جاساعان قۇلشىنىستارى مەن قول جەتكىزگەن تابىستارىن قولدايتىندىقتارىن جانە تولىق تۇراقتاندىراتىندىقتارىن ٴبىلدىردى.

اۆتونوميالى رايوندىق مۇراجايىندا ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى شينجياڭنىڭ دارالىق ەرەكشەلىككە يە ۇلت مادەنيەتىن سەزىندى. 12 مۇقام وينىن تاماشالاعان ساتتە، مۇشەلەر ايرىقشا ىقىلاس تانىتىپ، جابال تەلەفوندارىن الىپ شىعىپ سازدى اۋەن مەن تارتىمدى ٴبيدى ەستەلىككە الدى. شينجياڭ حالقارالىق ۇلكەن بازارىندا الۋان ٴتۇرلى قۇرعاق جەمىس ـ جيدەك، اتلاس سياقتى ەرەكشە ونىمدەردى كوپشىلىك قولدارىنان تاستامادى. ەكسكۋرسيا بارىسىندا ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى سول جەردەگى بۇقارامەن ىستىق ىقىلاسقا تولى دوستىق اۋىس ـ كۇيىس، ىقپالداستىق جاسادى، سونداي ـ اق بىرگە ەستەلىك سۋرەتكە ٴتۇستى.

شينجياڭنىڭ دارالىق ەرەكشەلىككە يە مادەنيەتى ماۆريتانيادان كەلگەن جازۋشى، وقىمىستى باح ابدالا سەيدگە تەرەڭ اسەر قالدىردى. ول بىلاي دەدى: شينجياڭداعى ٴار ۇلت شۇعىلالى مادەنيەتتى بىرگە جاراتتى، ٴبىز سونىمەن بىرگە جۇڭگونىڭ كوپ ۇلت مادەنيەتىن قالاي قورعاۋ، ارداقتاۋ جونىندە كۇش سالا ىستەگەن قىزمەتتىن دە كوردىك، بۇل بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمى وقۋ ـ اعارتۋ، عىلىم، مادەنيەت ۇيىمىنىڭ مادەنيەتتى قورعاۋ جانە جەبەۋ باس ماقساتىنا بۇكىلدەي ۇيلەسەدى.

ٴۇرىمجى قالاسى تيانشان رايونى ياڭحاڭ مەشىتىندە، شينجياڭ ٴىسلام ٴدىني شۋەيۋانىندا ٴدىني قايراتكەرلەر كۇندەلىكتى ناماز وقۋ، سونداي ـ اق مەشىت شارت ـ جاعدايىنىڭ جاقسارعاندىعى سىندى جاعدايلاردى تانىستىردى. ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى شينجياڭ ٴىسلام ٴدىني شۋەيۋانىنداعى كۇرسانتتارمەن بىرگە ناماز وقىدى، كوپشىلىك جۇڭگو شينجياڭنىڭ ٴدىني وقىتۋشى ـ قىزمەتكەرلەردى باۋلۋ، ٴدىني قيمىل الاڭدارىنىڭ ورتاسىن جاقسارتۋ، دىنگە سەنەتىن بۇقارانىڭ كۇندەلىكتى قاجەتىن قامتاماسىز ەتۋدەگى ٴتۇرلى شارالارىن القادى، جۇڭگو شينجياڭنىڭ ٴدىني سەنىم ەركىندىگى ساياساتىن تياناقتاندىرعانىن وسكەلەك مويىندادى.

ۋاكىلدەر ۇيرمەسىنىڭ باستىعى، دۇنيە ٴجۇزى مۇسىلماندار قاۋىمداستىعى القالار كەڭەسىنىڭ ٴتوراعاسى ٴالي راشيد نوۋمي منالاردى ٴبىلدىردى: شينجياڭداعى مۇسىلمانداردىڭ باقىتتى تۇرمىس كەشىرىپ جاتقانىن كورىپ قاباعات قۋاندىق، ولار ٴدىني سەنىم ەركىندىگىنە بارىنشا كەنەلىپتى. ەكسكۋرسيالاۋ، ساپارلاۋ ارقىلى ٴارقايسى ەلدىڭ جۇڭگو شينجياڭىمەن بولعان اۋىس ـ كۇيىسىن، بايلانىسىن جەبەۋدى ٴۇمىت ەتەمىن.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قايتا ـ قايتا جاتتىعۋ جاسادى. كەزەكشى حالىق ساقشىسى ديانا كەرىم بىلاي دەدى: ”تەكسەرۋ قىزمەت ونىمدىلىگىن جوعارىلاتۋ ٴۇشىن، وسى بىرنەشە كۇندە قايتا ـ قايتا باۋلىپ، قايتا ـ قايتا جاتتىعىپ، جولاۋشى تاسىمالى بويىنشا كەدەنىنەن ٴوتۋدى قالپىنا كەلتىرۋگە ويداعىداي قىزمەت وتەۋگە دايىندالدىق“.

شەكارا وتكەلىنەن ٴوتۋ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتۋ ٴۇشىن، قورعاس قالالىق پارتكوم مەن قالالىق ۇكىمەت بىرلەسىپ تەكسەرۋ ورىندارىمەن سايكەسىپ، سەلبەسىپ، جۇمىس ورنالاستىرۋدى ساپالاندىرىپ، شەتەلگە ساياتىن زاڭ اتقارۋ سەلبەستىگى باسىمدىعىن ساۋلەلەندىرىپ، قازاقستان جاقتىڭ شەكارالىق تەكسەرۋ ورگاندارىمەن پىكىرلەسۋدى، اۋىس ـ كۇيىستى جيىلەتىپ، جۇڭگولىق، شەتەلدىك ادامداردىڭ بارىس ـ كەلىسىنىڭ جانە شەكارا اتتاعان تاسىمالدىڭ ىركىلىسسىز بولۋىن قامتاماسىز ەتۋدى بار كۇشپەن جەبەدى. قورعاس شەكارادان كىرىپ ـ شىعۋ شەكارا قورعانىسى تەكسەرۋ پۋنكتى قاۋىرت مەزگىلدى الدىن الا بولجاپ، ”شەكارادان كىرۋ شەكارادان شىعۋ بويىنشا بىرلەسىپ قيمىلداپ، ۋاقىت كەزەڭىنە ٴبولىپ كومەكتەسۋ“ سياقتى شارالاردى اتقارىپ، شەكارادان كىرىپ ـ شىعاتىن ادامداردىڭ ەڭ قىسقا ۋاقىتتا كەدەنىنەن حاۋىپسىز، ٴتارتىپتى ٴوتۋىن قامتاماسىز ەتتى.

كەدەنىنەن ٴوتۋ قالپىنا كەلگەن سوڭ، شەكارادان كىرەتىندەر حەسۋان تەكسەرۋدىڭ 48 ساعات ىشىندەگى كۇشكە يە بولمىسىز مالىمەتى بولسا بولدى، شەكارادان كىرە الادى، شەكارادان كىرەتىن جۇك اۆتوموبيلدەرى كەدەن تاراۋلارىنا شوفەردىڭ جانە اۆتوكولىكتىڭ ينفورماتسيالارىن الدىن الا مالىمدەيدى.

ۇعىسۋعا قاراعاندا، سول كۇنى شەكارادان كىرگەندەردىڭ ىشىندە تۋعان ـ تۋىستارى مەن دوس ـ جاراندارىنا امانداسا كەلگەندەردەن تىس، ارناۋلى تۇردە ساۋدا اقىلداسۋعا جانە تاۋار ساتىپ الۋعا كەلگەندەر دە بار ەكەن. قازاقستان الماتىلىق ساۋداگەر جانىزاقوۆ بەرەكە جۇڭگوداعى سەلبەستىك كاسىپتەسىنە دەرەۋ كەزىگەتىنىن ويلاعاندا اسەرلەنىپ بىلاي دەدى: جاڭا جىلدا كاسىپتەسىمىزبەن بولعان ساۋدامىزدىڭ بارعان سايىن كۇشەيەتىن بولۋىن ٴۇمىت ەتەمىن، سونداي ـ اق ەكى ەلدىڭ قارىم ـ قاتىناسىنىڭ بارعان سايىن جاقسارا ٴتۇسۋىن تىلەيمىن.

”حالىق ساقشىلارى ىقىلاسپەن امانداسقاندا ۇيگە قايتقانداي بولدىم، قورعاس شەكارا وتكەلىنەن كىرگەن كەزدەگى جوعارى ٴونىمدى، مەيىرلى قىزمەت وتەۋدەن ايرىقشا اسەرلەندىم“، ـ دەدى قورعاس تاس جول شەكارا وتكەلى بىرلەسىپ تەكسەرۋ زالىنان شىققان، قازاقستاندا ۋاقىتشا قونىستانعان حۋاچياۋ قابيت جۇما.

”كيىم ـ كەشەك، بەزەنۋ بۇيىمدارى، القا ـ مونشاق، اراق، تەمەكى سياقتى زاتتاردى تولىق دايىندادىق“، ـ دەدى جۇڭگو ـ قازاقستان قورعاس حالىقارالىق شەكارا سەلبەستىك ورتالىعى ەۆروپا باجسىز بازارىنىڭ باس ديرەكتورى دۇڭ جيانبو.